

## **Advies 'Werkwijze Doelmatigheid'**

*"Werkwijze voor het afstemmingsproces tussen onderwijs en bedrijfsleven over (macro)doelmatigheid"*

### **Inleiding**

De afgelopen maanden heeft SBB een open dialoog gevoerd met verschillende vertegenwoordigers uit de regio en de sector over de wijze waarop onderwijs en het (georganiseerd) bedrijfsleven gezamenlijk tot een doelmatiger opleidingsaanbod kunnen komen.

Deze consultatieronde heeft ertoe geleid dat door het onderwijs en het bedrijfsleven een aantal aanbevelingen zijn geformuleerd waarvan zowel onderwijs als bedrijfsleven aangeven dat het van belang is dat dit de werkwijze is voor het afstemmingsproces over doelmatigheid in de regio en sector.

### **Preambule**

De partners in SBB, het onderwijs en het (georganiseerd) bedrijfsleven, geven aan te willen komen tot een doelmatiger opleidingsaanbod door middel van zelfregulering. Zowel beroepsonderwijs als bedrijfsleven willen en kunnen door deze samenwerking en het maken van afspraken een bijdrage leveren aan een optimaler opleidingsaanbod.

Mede om dit te realiseren vindt er enerzijds afstemming vanuit het (georganiseerd) bedrijfsleven en onderwijs plaats op regionaal niveau en anderzijds op sectoraal landelijk niveau. Daarnaast vindt er afstemming plaats tussen het regionale en het landelijk/sectorale niveau zodat ze met elkaar verbonden blijven. Op deze wijze bespreken vertegenwoordigers van het (georganiseerde) bedrijfsleven en onderwijs knelpunten en formuleren ze gezamenlijk oplossingen. Door beide geledingen op alle niveaus met elkaar te laten samenwerken waar noodzakelijk worden voorwaarden gecreëerd om een goede afstemming te bereiken. Onderwijs en bedrijfsleven hebben voor dit afstemmingsproces op regionaal en op sectoraal niveau een aantal aanbevelingen geformuleerd aan de hand waarvan het afstemmingsproces in de regio en sector plaats kan vinden.

Onderwijs en bedrijfsleven verenigd in SBB benadrukken dat de partijen het recht hebben op overleg over (macro)doelmatigheid. Dit overleg is niet vrijblijvend in die zin dat als een van deze partijen gemotiveerd om overleg vraagt om een knelpunt in het opleidingsaanbod te bespreken, de andere partij gehouden is gevolg aan dit verzoek te geven. Is deze andere partij hiertoe niet bereid, dan heeft de uitnodigende partij het recht om naar de onafhankelijke geschillencommissie ingesteld door SBB in het kader van de escalatie te stappen. Deze commissie kan de partijen bewegen om het overleg te doen laten plaatsvinden.

Ook bij geschillen in het doelmatigheidsoverleg hebben de mbo-instellingen en het sectoraal (georganiseerd) bedrijfsleven het recht om de onafhankelijke geschillencommissie ingesteld door SBB in te schakelen. In laatste instantie kan de minister van haar doorzettingmacht gebruik maken door op basis van een advies van SBB een knoop door te hakken.

Deze afspraken betreffen voornamelijk<sup>1</sup> het bekostigd onderwijs en het bedrijfsleven.

---

<sup>1</sup> Indien de omstandigheden wijzigen behouden partijen in SBB zich het recht voor om opnieuw in overleg te treden over de vraag of de vastgestelde werkwijze ook van toepassing zou moeten zijn op het niet-bekostigd onderwijs.

## **Startpositie**

Het afstemmingsoverleg over een doelmatig opleidingsaanbod tussen onderwijs en bedrijfsleven kan naar aanleiding van verschillende redenen starten. Of en waar er een afstemmingsoverleg benodigd is over (macro) doelmatigheid is situationeel bepaald. In verschillende regio's en sectoren vindt er reeds overleg plaats, in andere regio's en sectoren zal het afstemmingsoverleg nog opgestart kunnen worden als daar behoefte toe bestaat. De feiten en cijfers vanuit SBB dienen ter ondersteuning om vanuit het onderwijs en/of het bedrijfsleven de noodzaak te zien het overleg te initiëren. Ook andere signalen vanuit de sector en of regio kunnen aanleiding vormen om een overleg te starten.

Voorbeelden, die mogelijk aanleiding vormen een overleg te starten, zijn:

- Hebben gediplomeerden een slecht of matig arbeidsmarktperspectief?
- Zijn er investeringen mogelijk vanuit het bedrijfsleven; publiek-private samenwerking?
- Is het opleidingsaanbod kostenefficiënt ingericht?
- Is er frictie op de regionale arbeidsmarkt op een termijn van 3 tot 5 jaar te verwachten?
- Zijn er opleidingen die niet gecontinueerd kunnen worden?
- Is er een specifieke behoefte vanuit het bedrijfsleven; bijvoorbeeld vanuit een economisch speerpunt?

## **Aanbevelingen over de wijze waarop het afstemmingsproces over (macro)doelmatigheid tussen onderwijs en bedrijfsleven plaats kan vinden.**

### **Het sectoraal (georganiseerd) bedrijfsleven neemt deel aan het regionale overleg.**

Het sectoraal (georganiseerd) bedrijfsleven zorgt actief voor deelname van bedrijfsleven aan het regionale overleg. De vertegenwoordiging van het bedrijfsleven waarmee in de regio gesproken wordt heeft het mandaat van het sectoraal (georganiseerd) bedrijfsleven en is op de hoogte van de arbeidsmarktvrage en de opleidingsbehoefte van de sector. Indien het sectoraal (georganiseerd) bedrijfsleven vertegenwoordigd wordt door een individuele ondernemer dan dient deze de kennis te verwerven en gebruik te maken van de arbeidsmarktvrage en opleidingsbehoefte van het sectoraal (georganiseerd) bedrijfsleven

### **De mbo-instellingen en het sectoraal (georganiseerd) bedrijfsleven adviseren over de landelijke opleidingsbehoefte.**

De mbo-instellingen die opleidingen aanbieden uit een bepaalde sector gaan de dialoog aan met het sectoraal (georganiseerd) bedrijfsleven in de paritair samengestelde commissies binnen de kenniscentra met als doel te adviseren over de landelijke opleidingsbehoefte voor deze sector. De basis voor deze gesprekken zijn de gelegitimeerde feiten en cijfers vanuit SBB en de door de sector geformuleerde opleidingsbehoefte.

### **De mbo-instelling legt verantwoording af over gemaakte keuzes in het jaarverslag.**

De mbo-instelling legt verantwoording af in het openbare jaarverslag over gemaakte keuzes. In het jaarverslag wordt onderbouwd aan de stakeholders waarom bepaalde keuzes gemaakt zijn om te komen tot het definitieve opleidingsportfolio.

## **De mbo-instellingen en het sectoraal (georganiseerd) bedrijfsleven maken gebruik van gelegitimeerde feiten en cijfers vanuit SBB.**

Voor goed en betrouwbaar regionaal en sectoraal overleg en afstemming is goede, betrouwbare en gelegitimeerde informatie de basis. Om het overleg in de regio een goede start te geven is het essentieel dat de mbo-instelling met partijen in de regio, en het sectoraal (georganiseerd) bedrijfsleven, van dezelfde informatie uitgaan. SBB faciliteert het overleg mede door deze feiten en cijfers aan te reiken.

## **De mbo-instelling stelt een doelmatig opleidingsportfolio op**

De mbo-instellingen stellen hun eigen opleidingsportfolio op. Hiervoor worden de feiten en cijfers vanuit SBB gebruikt. Bij het opstellen van het opleidingsportfolio kan gebruik worden gemaakt van een beslisboom om vast te stellen welke opleidingen in het portfolio thuishoren. Het is zinvol om de volgende criteria, in de keuze of een opleiding aangeboden wordt, mee te wegen:

- Arbeidsmarktrelevantie: de vraag op de arbeidsmarkt naar arbeidskrachten met een bepaalde opleiding, zowel actueel als toekomstig
- Studieloopbaanrelevantie, waaronder ook doorstroom naar het hbo
- Beschikbare stageplaatsen en leerbanen
- Aantal deelnemers
- Kwaliteit
- Bereikbaarheid: reisafstand tussen woonplaats en opleiding
- Organiseerbaarheid in de instelling

De besluitvorming over welke opleiding uiteindelijk door de mbo-instelling aangeboden wordt, vindt op het niveau van het College van Bestuur plaats.

## **De mbo-instelling stemt het opleidingsportfolio af met het sectoraal (georganiseerd) bedrijfsleven**

De mbo-instelling stemt af over bestaande en nieuwe opleidingen, het stoppen van opleidingen en het verplaatsen van opleidingen. Onderwerpen van gesprek zijn arbeidsmarktrelevantie, bereikbaarheid, kwaliteit en financiële doelmatigheid.

De vertegenwoordiging van het bedrijfsleven waarmee gesproken wordt heeft mandaat van het sectoraal (georganiseerd) bedrijfsleven en brengt naast de regionale behoefte ook de knelpunten op de arbeidsmarkt uit de sector inbrengen. Indien het sectoraal (georganiseerd) bedrijfsleven in de regio vertegenwoordigd wordt door een individuele ondernemer dan maakt ook deze gebruik van de sectorale vraagarticulatie en de regionale vraag. Mocht het niet haalbaar zijn voor het sectoraal (georganiseerd) bedrijfsleven om een vertegenwoordiger te leveren dan gebruikt de mbo-instelling alsnog de knelpunten op de arbeidsmarkt geformuleerd vanuit de sector. In dit overleg kunnen ook de mogelijkheden rondom publiek private samenwerking aan bod komen. De partijen leggen de afspraken vast in een vastgesteld afstemmingsverslag. Partijen dragen zorg voor een goede documentatie.

## **Het sectoraal (georganiseerd) bedrijfsleven stelt de eigen opleidingsbehoefte voor de opleidingen uit hun sector vast.**

Op basis van de feiten en cijfers vanuit SBB maakt het sectoraal (georganiseerd) bedrijfsleven de eigen (meerjarige) opleidingsbehoefte inzichtelijk, ook op regionaal niveau.

## **De mbo-instelling stemt af met andere onderwijsinstellingen (op regionaal niveau)<sup>2</sup>**

De mbo-instelling stemt af met andere onderwijsinstellingen over bestaande en nieuwe opleidingen, het stoppen van opleidingen en het verplaatsen van opleidingen. Kern van deze afstemming is hoe instellingen gezamenlijk afspraken kunnen maken over het adequaat bedienen van de arbeidsmarkt. Onderwerpen van gesprek zijn arbeidsmarktrelevantie, bereikbaarheid, kwaliteit en financiële doelmatigheid. De afstemming vindt plaats met bekostigd en niet-bekostigd onderwijs. De partijen leggen de afspraken vast in een vastgesteld afstemmingsverslag. Partijen dragen zorg voor een goede documentatie<sup>3</sup>.

## **De mbo-instelling stemt af met andere stakeholders**

De mbo-instelling stemt af met andere stakeholders zoals de regionale en eventuele bovenregionale overheid, vo en hbo over bestaande en nieuwe opleidingen, het stoppen van opleidingen en het verplaatsen van opleidingen. De partijen leggen de afspraken vast in een vastgesteld afstemmingsverslag. Partijen dragen zorg voor een goede documentatie.

## **Bij geschillen schakelen mbo-instellingen en het sectoraal (georganiseerd) bedrijfsleven de onafhankelijke geschillencommissie ingesteld door SBB in.**

Het onderwijs en bedrijfsleven spreken met elkaar af dat bij geschillen de mbo-instellingen en het sectoraal (georganiseerd) bedrijfsleven de onafhankelijke geschillencommissie ingesteld door SBB inschakelen. Indien de mbo-instellingen en het sectoraal (georganiseerd) bedrijfsleven er in de regio dan wel in het landelijke/sectorale overleg niet uitkomen dan hebben de partijen het recht om zich te melden bij SBB. Indien het geschil ontvankelijk wordt verklaard dan zal de onafhankelijke geschillencommissie ingesteld door SBB op basis van een toetsingskader tot een gewogen oordeel komen.

---

<sup>2</sup> Dit kan ook bovenregionaal of landelijk niveau zijn.

<sup>3</sup> De documentatie die enkele malen in deze werkwijze wordt genoemd, is van belang voor eventuele latere geschillenprocedures.